

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Кафедра урології та нейрохірургії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи Вищого
державного навчального закладу
України «Буковинський державний
медичний університет»

професор

О.І.Іващук

2020 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

для вступників до аспірантури

напряму підготовки: **22 Охорона здоров'я**
(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність: **222 Медицина**
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація: **14.01.06 - Урологія**

Програма іспиту зі спеціалізації 14.01.06 Урологія для вступників до аспірантури напряму підготовки 22 Охорона здоров'я, спеціальності 222 Медицина

Програма іспиту зі спеціалізації 14.01.06 Урологія для вступників до аспірантури напряму підготовки 22 Охорона здоров'я, спеціальності 222 Медицина
Затверджена на засіданні кафедри урології та нейрохірургії та ПМК з хірургічного профілю.

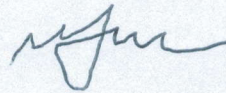
Завідувач кафедри урології та нейрохірургії
д.мед.н., професор

О.С.Федорук

Протокол № 8 від «13» 05 2020 р.

Голова Проблемно-методичної комісії
з хірургічного профілю,
д.мед.н., професор

І.Ю.Полянський

Протокол № 2 від «18» 06 2020 р.

Пояснювальна записка

Програма для вступу до аспірантури охоплює весь обсяг теоретичних та практичних питань, необхідних лікарю-урологу для наукової роботи, а також для подальшої самостійної роботи і надання кваліфікованої допомоги хворим на базах кафедри під час проходження аспірантури.

При вступі в аспірантуру спеціалісти за спеціальністю «Урологія» повинні добре володіти базовими знаннями з усіх розділів урології, практичними навичками, обґрунтовано відповідати на запитання екзаменаційних білетів та вміти розв'язувати ситуаційні задачі. У разі успішного складання іспиту, лікар-уролог зараховується до аспірантури, після закінчення якої отримує посвідчення встановленого зразку.

Урологія

Предмет і задачі урології. Анатомія і фізіологія органів сечостатевої системи

1. Основні етапи розвитку урології як самостійної медичної дисципліни.
2. Історія розвитку урології в Україні.
3. Історія кафедри урології ВНЗ.
4. Основні напрямки розвитку та досягнення сучасної урології.
5. Анатомічна будова нирки, сечоводу, сечового міхура, сечівника, передміхурової залози, яєчка, статевих членів.
6. Нирки. Огляд ділянки нирок. Пальпація нирок. Диференціально-діагностичне значення змін контурів поперекової ділянки. Головні патологічні процеси, які пальпаторно симулюють захворювання нирок.
7. Сечовий міхур. Основні патологічні процеси, які призводять до збільшення сечового міхура. Діагностичне значення огляду, пальпації і перкусії сечового міхура.
8. Передміхурова залоза, сім'яні міхурці. Методика ректального пальцевого обстеження. Гіперплазія і рак передміхурової залози. Зміни в передміхуровій залозі при її запаленні. Діагностичне значення аналізу секрету передміхурової залози.
9. Сечівник. Методика огляду і пальпації та їх діагностична цінність.
10. Статевий член. Діагностичне значення даних пальпації.
11. Яєчко. Методика огляду і пальпації та їх діагностичне значення. Диференціально-діагностичне значення діафаноскопії.
12. Фізіологія нирок, сечового міхура, органів чоловічої статевих системи, Клінічна анатомія органів сечової і чоловічої статевих системи.

Обстеження урологічного хворого. Медична документація

1. Схема обстеження урологічного хворого. Суб'єктивне обстеження: скарги, анамнез захворювання та життя. Характеристика больового синдрому при різних ураженнях органів сечостатевої системи. Діагностичне значення симптому "постукування" по поперековій ділянці.
2. Клінічні методи обстеження та їх значення для діагностики захворювань органів сечостатевої системи.
3. Медична документація урологічного прийому: правила заповнення, виписки направлень.
4. Лабораторні методи обстеження в урології. Реакція сечі в нормі і при патології. Методи кількісної оцінки лейкоцитурії. Провокаційні проби. Виявлення атипичних клітин у сечі і його діагностичне значення. Оцінка функції нирок.
5. Інструментальні методи обстеження в урології. Ультразвукове дослідження: визначення, види. Пункційне дослідження нирки, ниркової миски і передміхурової залози під ультразвуковим контролем. Електрофізіологічні методи дослідження: реоренографія, електроміографія

- сечового міхура і сечоводу. Визначення, показання до використання, діагностична значимість.
6. Види катетерів. Шкала Шар'єра для визначення діаметра катетера. Катетеризація сечового міхура чоловіків і жінок. Методика виконання. Ускладнення. Профілактика. Лікування.
 7. Інструменти для ендоскопічного обстеження. Техніка виконання уретроскопії, цистоскопії, хромоцистоскопії. Ускладнення цистоскопії, їх профілактика і лікування.
 8. Техніка катетеризації сечоводів. Уретероскопія, пієлоскопія. Методи вивчення уродинаміки: рентгентелевізійна пієлоуретероскопія, урофлоуметрія, цистоманометрія. Термографічні методи: визначення, види, показання для використання. Діагностична цінність.
 9. Рентгенологічні методи обстеження в урології. Оглядова урографія. Екскреторна урографія, її види. Види контрастних речовин. Ретроградна уретеропієлографія. Переваги і недоліки ретроградної уретеропієлографії. Комп'ютерна і ядерно-магнітна томографії, показання до їх використання, діагностичні можливості. Ниркова ангіографія, її види. Показання і протипоказання до виконання ниркової ангіографії. Ускладнення та їх профілактика. Цистографія. Суть методу, показання і методи виконання. Модифікації цистографії: осадова, мікційна, поліцистографія, перицистографія. Профілактика запальних ускладнень при виконанні цистографії. Уретрографія, її види: висхідна і мікційна нисхідна, методика виконання, діагностична цінність. Ускладнення при уретрографії та їх профілактика. Лімфоаденографія. Генітографія, методика виконання, діагностичне значення. Ізотопна ренографія, нефросцинтиграфія, сканування, методика виконання. Діагностична цінність.

Аномалії сечостатевої системи

1. Частота аномалій розвитку верхніх сечових шляхів.
2. Сучасна класифікація аномалій розвитку нирок та сечоводів. Аномалії ниркових судин, нирок, сечоводів.
3. Клінічне значення аномалій розвитку, методи їх діагностики. Порушення уро - і гемодинаміки при аномаліях нирок.
4. Можливі діагностичні і тактичні помилки при аномаліях нирок.
5. Частота аномалій розвитку нижніх сечових шляхів і чоловічої статеві системи.
6. Сучасна класифікація аномалій розвитку сечового міхура, сечівника, чоловічих статевих органів.
7. Аномалії урахуса, сечового міхура, сечівника, чоловічих статевих органів.
8. Клінічне значення аномалій розвитку нижніх сечових шляхів, методи їх діагностики.
9. Порушення уродинаміки при аномаліях сечового міхура та сечівника.
10. Можливі діагностичні і тактичні помилки при аномаліях нижніх сечових шляхів.

Гострий та хронічний пієлонефрит

1. Класифікація. Етіологія, патогенез, шляхи поширення інфекції. Значення мисково-ниркових рефлюксів, венозного застою загального стану організму, його імунобіологічної реактивності у виникненні пієлонефриту. Місцеві чинники, які сприяють розвитку пієлонефриту. Різні патоморфологічні форми гострого пієлонефриту: серозний, апостематозний, карбункул нирки, абсцес нирки, некротичний папіліт. Клініка, діагностика. Лікування: консервативне й оперативне. Ургентні методи відновлення пасажу сечі із нирки: катетеризація, установка стента, пункційна черезшкірна нефростомія.
2. Пієлонефрит вагітних: причини виникнення, клініка, діагностика, лікування.
3. Бактеріємічний шок: стадії, симптоматика, діагностика, лікування.
4. Хронічний пієлонефрит. Етіологія. Фази клінічного перебігу. Клініка. Діагностика. Лікування.
5. Пієонефроз: клініка, діагностика, лікування. Найбільш поширені антибактеріальні препарати. Значення визначення чутливості мікрофлори сечі.
6. Гострий і хронічний паранефрит.
7. Паранефрит: визначення, шляхи проникнення інфекції. Клініка. Шляхи проривання гною. Діагностика. Лікування.
8. Хвороба Ормонда або ретроперитонеальний фіброз: визначення, етіологія, клінічна картина, діагностика, лікування.

Запальні захворювання нижніх сечових шляхів та чоловічих статевих органів

1. Цистити: класифікація, шляхи проникнення інфекції. Фактори, які сприяють виникненню циститу: місцеві, загальні. Симптоматика. Діагностика. Лікування.
2. Простатит: визначення, класифікація, етіологія, клініка. Діагностика. Шляхи прориву абсцесу передміхурової залози. Лікування простатитів.
3. Уретрит: етіологія і патогенез, класифікація. Види збудників. Клінічний перебіг, діагностика. Лікування уретритів та їх ускладнень.
4. Епідидиміт: визначення, етіологія, патогенез. Клінічний перебіг, діагностика і лікування.
5. Каверніт: визначення, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування.
6. Цисталгія: симптоматика, діагностика, лікування.
7. Гострий та хронічний епідидиміт: етіологія, симптоматика, діагностика, лікування.
8. Орхіт: визначення, етіологія, патогенез. Клінічний перебіг, діагностика і лікування.
9. Хвороба Фурнье: визначення, етіологія, патогенез. Клінічний перебіг, діагностика і лікування.

Сечокам'яна хвороба

1. Поширення сечокам'яної хвороби. Рецидивний характер захворювання. Етіологія і патогенез. Характеристика каменів за формою, локалізацією та хімічним складом. Рентгенооптичні властивості каменів.
2. Камені нирки: клінічна картина, діагностика, лікування. Коралоподібний нефролітіаз, класифікація, клініка, діагностика, лікування. Ускладнення каменів нирки. Сучасні методи лікування сечокам'яної хвороби. Показання до оперативного лікування.
3. Камені сечового міхура: етіологія, клінічна картина, діагностика, лікування.
4. Камені передміхурової залози: клініка, діагностика, лікування.
5. Камені уретри: клініка, діагностика, лікування.

Туберкульоз сечостатевої системи

1. Туберкульоз нирки та сечоводу: етіологія, патогенез. Шляхи проникнення збудника захворювання. Стадії розвитку захворювання. Патолого-анатомічна картина. Клінічна картина. Методи діагностики. Провокаційні проби з туберкуліном. Сучасні методи лікування. Диспансерний нагляд. Показання до ургентного оперативного лікування.
2. Туберкульоз сечового міхура та уретри. Патолого-анатомічна картина. Клінічна картина. Методи діагностики. Сучасні методи лікування. Диспансерний нагляд. Показання до ургентного оперативного лікування.
3. Туберкульоз чоловічих статевих органів: етіологія, патогенез, клінічний перебіг. Діагностика та методи лікування.

Пошкодження органів сечостатевої системи

1. Пошкодження нирок: відкриті і закриті. Пошкодження нирок у поєднанні з травмою інших органів. Класифікація. Клініка. Діагностика. Консервативне і оперативне лікування.
2. Ятрогенні пошкодження нирок і сечоводів: клініка, діагностика, лікування.
3. Пошкодження сечового міхура: відкриті і закриті, внутрішньо- і позаочеревинні. Сечові затікання як характерний наслідок пошкодження сечового міхура.
4. Відрив шийки сечового міхура. Симптоматика, діагностика. Проба Зельдовича з наповненням сечового міхура. Цистографія – основний метод діагностики пошкодження сечового міхура. Техніка виконання.
5. Пошкодження сечового міхура під час оперативних втручань на органах черевної порожнини, малого таза, гінекологічних оперативних втручаннях, пологах, під час ендоскопічних маніпуляцій і операцій. Діагностика. Лікування.
6. Пошкодження сечівника. Причини пошкодження і механізм травми. Клініка, діагностика, лікування. Висхідна уретроцистографія та її діагностична цінність. Епіцистостомія і дронування урогематоми. Можливість первинної

пластики сечівника. Пластичні оперативні втручання на сечівнику: операції Хольцова, Подрез-Вишневського, Соловійова, їх особливості та віддалені результати.

7. Пошкодження органів мошонки: види пошкоджень, симптоматика, діагностика, лікування.
8. Перекрут яєчка: етіологія, симптоматика, діагностика, лікування.

Гіперплазія та рак передміхурової залози. Пухлини яєчка та статевого члена

1. Етіологія і патогенез. Патогенез стадій гіперплазії. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування: консервативне й оперативне. Одно- і двоетапна простатектомія. Сучасні малоінвазивні методи лікування гіперплазії, показання до їх виконання.
2. Рак передміхурової залози. Етіологія. Стадії захворювання. Клінічна картина, діагностика, лікування. Значення PSA в діагностиці раку передміхурової залози. Лікування раку передміхурової залози.
3. Пухлини яєчка. Патогенетичне значення травми яєчка і крипторхізму в розвитку пухлин яєчка. Шляхи метастазування. Клінічна картина. Діагностика, лікування.
4. Рак статевого члена. Етіологія. Роль фімозу і баланопоститу в розвитку раку статевого члена. Клініка, діагностика. Принципи лікування.

Пухлини нирок

1. Рак паренхіми нирки: етіологія, патологічна анатомія, симптоматика, діагностика, шляхи метастазування, диференційний діагноз, лікування. Імуноterapia в лікуванні пухлин нирки.
2. Пухлина Вільмса – аденоміосаркома: етіологія та патогенез, класифікація, симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
3. Рак ниркової миски: симптоматика, діагностика, лікування.
4. Пухлини сечоводів: етіологія, патоморфологія, класифікація симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування, диспансерний нагляд.

Пухлини сечового міхура

1. Пухлини сечового міхура: етіологія та патогенез.
2. Класифікація пухлин сечового міхура за TNM.
3. Клінічна картина пухлин сечового міхура.
4. Методи діагностики (фізикальні, лабораторні, інструментальні, ретгенологічні), диференційна діагностика пухлин сечового міхура.
5. Методи лікування: оперативне, хіміотерапія, променева, імуноterapia.
6. Методи деривації сечі після радикальної цистектомії.
7. Значення БЦЖ при раку сечового міхура.
8. Місце ендоскопічної хірургії в лікуванні раку сечового міхура.

Андрологічні аспекти урології

1. Фізіологія статевої функції чоловіків.
2. Ендокринологія статевої функції чоловіків.
3. Гормональний зв'язок гіпофізу і чоловічої статевої системи.
4. Будова і значення гематотестикулярного бар'єру.
5. Чоловіче безпліддя: причини, класифікація, клініка, діагностика, лікування.
6. Патологічні зміни сперми.
7. Ерекційна дисфункція. Етіологія. Клініка. Діагностика. Лікування.
8. Інфекції, які передаються статевим шляхом та викликаються урологічними захворюваннями. Хвороба Рейтера.
9. Тактика лікування захворювань, які передаються статевим шляхом.
10. Чоловічий клімакс. Етіологія. Клініка. Діагностика. Лікування.

Гостра та хронічна ниркова недостатність

1. Гостра ниркова недостатність: етіологія, патогенез, стадії захворювання. Симптоматика. Діагностика. Принципи консервативної терапії. Позаниркові методи очищення крові у лікуванні гострої ниркової недостатності.
2. Етіологія і патогенез хронічної ниркової недостатності. Стадії і форми клінічного перебігу. Клініка, діагностика, лікування. Поканиркові методи очищення крові у лікуванні хронічної ниркової недостатності.
3. Трансплантація нирки. Нормативна база України з питань трансплантації нирки. Показання до трансплантації нирки. Підготовка реципієнта. Вибір донора. Ведення післяопераційного періоду. Сучасні імунодепресивні препарати.

Невідкладна допомога при захворюваннях верхніх сечових шляхів

1. Ниркова колька. Механізм виникнення ниркової коліки. Основні ознаки ниркової коліки. Диференціальний діагноз із захворюваннями органів черевної порожнини. Алгоритм невідкладної допомоги. Методи купірування ниркової коліки.
2. Гематурія при захворюваннях нирок. Причини. Діагностика. Алгоритм невідкладної допомоги.
3. Гострий гнійний пієлонефрит. Причини виникнення анурії. Алгоритм невідкладної допомоги.
4. Анурія. Види анурії. Причини виникнення анурії. Симптоматика. Діагностика. Алгоритм невідкладної допомоги.
5. Травми нирки. Алгоритм невідкладної допомоги.
6. Бактеріотоксичний, геморагічний, анафілактичний, гіповолемічний шок: Клінічна картина. Діагностика. Алгоритм невідкладної допомоги.

Невідкладна допомога при захворюваннях нижніх сечових шляхів

1. Гостра затримка сечі. Причини. Діагностика. Алгоритм невідкладної допомоги.
2. Гематурія при захворюваннях сечового міхура та простати. Причини. Діагностика. Алгоритм невідкладної допомоги.
3. Парафімоз. Діагностика. Алгоритм невідкладної допомоги.
4. Травми сечового міхура, сечівника та чоловічих статевих органів. Перекрут яєчка. Алгоритм невідкладної допомоги.
5. Гнійно-запальні захворювання органів статевої системи чоловіків. Симптоматика. Діагностика.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Клінічна анатомія сечостатевого органів: навчальний посібник/ За ред. В.І.Гороваго, В.О. Шапринського, Б.Ф. Мазорчука.- Вінниця: ТОВ «Нілін - ЛТД», 2016.- 640 с., іл.
2. Практична урогінекологія: курс лекцій/ За ред. В.І.Гороваго,- Вінниця: Вінницька обласна друкарня, 2015-728 с, іл.
3. Руководство по клинической урологии: Пер. с англ./ Под ред. Ф.М. Ханно, С.Б. Малковича, А. Дж. Вейна. 3-е изд. ООО «Медицинское информационное агенство», 2006.
4. Атлас визуализации в урологии / Р. А. Олдер, М. Дж. Бассиньяни ; пер. с англ. под ред. П. В. Глыбочко [и др.]. — М. : ГЭОТАР-Медиа, 2014. — 272 с.
5. Діючі протоколи надання медичної допомоги // Науково-методичне видання // за редакцією д.м.н., професора С.П. Пасечнікова. – К.: ТОВ «Доктор-медіа», 2011. – 626 с.
6. Свистонюк І.У., Томусяк Т.Л., Ахтемійчук Ю.Т., Федорук О.С., Оперативна урологія. К.: Здоров'я, 2002. – 244 с.
7. Урологія: Підручник для мед. ВНЗ IV рів. акред. / О.В. Люлько, О.Ф. Возіанов. — 3-є вид., виправл. — К., 2011. — 664 с.
8. Урология. 7-е издание / Под ред. Ак. РАМН Н.А.Лопаткина.- М.: ГЭОТАР-Медиа, 2011.- с.828
9. Урологія / За ред. проф. О.С. Федорука – Чернівці: Буковинський державний медичний університет, 2011. – 344с.
10. Урологія : підручник / О. В. Шуляк, С. О. Возіанов, О. Б. Банира. - Львів : Світ, 2012. - 492 с.
11. Борис Б. Т. Гостра ниркова недостатність // Медицина світу. – 2003. – Т.XV, №4. – С. 215-222.
12. Атлас визуализации в урологии / Р. А. Олдер, М. Дж. Бассиньяни ; пер. с англ. под ред. П. В. Глыбочко [и др.]. — М. : ГЭОТАР-Медиа, 2014. — 272 с.
13. Анатомія людини з клінічним аспектом. Федонюк Я.І., Медицина 2004-920с.
14. Урология и нефрология в схемах / П.И. Пивоваров, Х. Кубильос, А.М. Пушкарь и др. – Винница: Велес, 2001. – 292 с
15. Практическая урология: Руководство для врачей / Под ред. П.В. Глыбочко Ю.Г. Аляева. – М.: Медфорум, 2012. – 208 с.
16. Практическая ультразвуковая диагностика. Том 2. Ультразвуковая диагностика заболеваний органов мочевыделительной системы и мужских половых органов. Труфанов Г.Е., Рязанов В.В. М.: ГЭОТАР-Медиа – 2016, 224 с.
17. О чем говорят анализы? Клинико-лабораторная диагностика в нефрологии. Параметры, нормы, расшифровка. Справочное пособие. Пустовалова Л.М. – М.: Феникс — 2016, 78 с.
18. Квятковский Е. А. Ультрасонография и доплерография в диагностике заболеваний почек / Е. А. Квятковский, Т. А. Квятковская. – Днепропетровск: Новая идеология, 2005. – 318 с.
19. Нормативні, директивні, правові документи, регламентуючі накази та інструкції МОЗ України, стандарт якості надання медичної допомоги при урологічних захворюваннях.
20. Лучевая диагностика и терапия в урологии. Национальное руководство. Громов А.И., Буйлов В.М. М.: Гэотар-Медиа — 2011, 544 с.

21. Клиническая рентгенодиагностика в урологии. Ищенко Б.И. М.: Элби — 2012, 180 с.
22. Врожденные пороки развития: Практическое руководство / В.Н. Запорожан, И.Л. Бабий, С.Р. Галич, Е.Л. Холодкова, Н.А. Никитина, Е.А. Калашникова. — Одесса: ОНМедУ, 2012. — 320 с.
23. Горовий В.І., Веденко Б.І., Головенко В.П. та ін. Невідкладна урологія в практиці лікарів хірургічного профілю. — Вінниця: РВВ ВАТ “Віноблдрукарня”, 2001. — 624 с.
24. Уніфікований клінічний протокол медичної допомоги «Гострий неускладнений цистит у жінок» № 816 від 23 листопада 2011 р.
25. Лоран О.Б. Воспалительные заболевания органов мочевой системы. Актуальные вопросы: пособие для врачей / О.Б. Лоран, Л.А. Синякова. — Москва : МИА, 2014. — 84 с.
26. Гострий неускладнений цистит у жінок. Первинна медична допомога. Пасечніков С.П."Доктор -Медиа", 2012.-64с.
27. Неймарк, А. И. Инфекции мочеполовой системы: практ. рек. по диагностике и лечению/ А. И. Неймарк, Я. В. Яковец, Г. А. Манатова. - М.: Немofarm, 2007. - 43 с.
28. Аляев Ю. Г. Мочекаменная болезнь: современные методы диагностики и лечения: [руководство] / Под ред. Ю. Г. Аляева. — М.: ГЭОТАР-Ме-диа, 2010. — 216 с.
29. І.Камышан І.С. Руководство по туберкулезу уrogenитальных органов /И.С.Камышан. — К.:Ничлава, 2003 — 496с.
30. Руководство по клинической урологии: Пер. с англ./ Под ред. Ф.М. Ханно, С.Б. Малковича, А. Дж. Вейна. 3-е изд. ООО «Медицинское информационное агенство», 2006.
31. Нечипоренко Н.А. Нечипоренко А.Н. Неотложные состояния в урологии. Учеб. пособие. Минск: Выш. шк., 2012. — 400 с. :
32. Радикальная хирургия рака предстательной железы. Коган М.И., Лоран О.Б., Петров С.Б., 2006
33. Переверзев А.С., Коган М.И. Рак простаты: Монография. — Харьков: Факт, 2004. — 231 с.
34. Доброкачественная гиперплазия предстательной железы. Эректильная дисфункция. Основные аспекты проблем : учеб.- метод. пособие / А. И. Неймарк, Я. В. Яковец, Б. А. Неймарк. — Барнаул, 2011-130 с.
35. Матвеев Б.П. Рак мочевого пузыря. Клиническая онкология. - М.: Вердана, 2003. - 406 с. Матвеев В.Б., Волкова М.И., Константинова М.М. и др.
36. Нечипоренко Н.А. Нечипоренко А.Н. Неотложные состояния в урологии. Учеб. пособие. Минск: Выш. шк., 2012. — 400 с.
37. Почечная недостаточность и заместительная терапия (Компетентное лечение критических состояний). С. Блэйкли / Пер. с англ. под ред. А.В. Бегачева, Е.А. Стецюка — М.: Видар, 2013, 160 стр.
38. Невідкладні стани в хірургії: Навч. посіб. для мед. Бобак К.М., Бобак А.І., Киретів В.В. Медицина, 2017.- 560с., 277с.
39. Wein A.J. wt al. Campbell-Walsh Urology. — 9th ed. — Saunders, 2006. — Vol. 1. — 4592 p.